

Europalovs ordliste over EU- og EØS-ord og -uttrykk

Sist oppdatert 7. april 2013. Send rettelser og forslag til endringer til info@europalov.no.

ACQUIS COMMUNAUTAIRES, betegnelse på EU-retten, som inkluderer både vedtatte **EU-RETTSAKTER** og dommer avsagt av **EU-DOMSTOLEN (CASE-LAW)**.

AMSTERDAM-TRAKTATEN, revisjon av **MAASTRICHT-TRAKTATEN** om Den europeiske union, inkludert Traktaten om **DET EUROPEISKE FELLESSKAP**, ble signert 2. oktober 1997. Den nye traktaten, som trådte i kraft 1. mai 1999, utvidet blant annet politikkområdene under EUs **INDRE MARKED** og liksom bruken av medbestemmelsesprosedyren mellom **RÅDET** og **EUROPAPARLAMENTET** (nå: **DEN NORMALE BESLUTNINGSPROSEDYREN**) til flere områder. Traktaten innførte videre en mulighet for etablering av **FORSTERKET SAMARBEID** («enhanced cooperation») mellom en gruppe av EU-medlemsland.

ANDREGANGSBEHANDLING, betegnelse på andre runde i **EUROPAPARLAMENTETS** og **RÅDETS** behandling av forslag til nye **EU-RETTSAKTER** i saker som følger **DEN NORMALE BESLUTNINGSPROSEDYREN**. På dette stadiet har partene maksimalt seks måneder hver til å vedta sine synspunkter. Under andregangsbehandlingen kan ikke andre bestemmelser diskuteres enn de som ble introdusert under Europaparlamentets og/eller Rådets **FØRSTEGANGSBEHANDLING**. Dersom Europaparlamentet godtar resultatet av Rådets **FELLES HOLDNING** fra førstegangsbehandlingen, er saken vedtatt. Det samme gjelder dersom Rådet aksepterer Europaparlamentets andregangsbehandling. I motsatt fall går saken til **FORLIKSBEHANDLING**.

ANVENDELSE. Både EUs rettsakter og norske lover og forskrifter skjelner mellom tidspunktene for **GJENNOMFØRING** og *anvendelse* av regelverket. Ofte er dette samme dato, men ikke alltid. Eksempelvis skal EUs førerorddirektiv være gjennomført i form av nasjonale lover og forskrifter som kunngjøres innen 19. januar 2011, mens bestemmelsene først skal anvendes (virke) fra 19. januar 2013. Betegnelsen *ikrafttredelse* brukes ofte om begge datoene. Det er derfor hensiktsmessig å presisere om dette gjelder gjennomføring eller anvendelse.

ARBEIDSGRUPPER, se **EFTAS ARBEIDSGRUPPER**.

ARTIKLER, EØS-AVTALENS, utgjør avtalens hoveddel. **EØS-AVTALEN** består av i alt 129 artikler. En rekke av disse henviser til avtalens **VEDLEGG** og **PROTOKOLLER**, hvor **EU-RETTSAKTER** som **EØS-KOMITEEN** vedtar å **INNLEMME** i avtalen, innplasseres. Endringer til artiklene krever traktatendring i alle 30 EØS-land. Dette har til nå bare skjedd i forbindelse med EU-utvidelser og inngåelse av nye avtaler om **EØS-MIDLENE**.

BESLUTNING, EU- («Decision»), bindende **EU-RETTSAKT** for dem den er rettet til, f.eks. et eller flere land eller en enkelt bedrift. Beslutninger har **DIREKTE VIRKNING** i EU. Hvis ikke annet er angitt i beslutningen, trer det i kraft 20 dager etter offentliggjøring i **EU-TIDENDE**. Enkelte EU-beslutninger, men ikke alle, krever **GJENNOMFØRING** i norsk rett etter **INNLEMMELSE** i EØS-avtalen. Tidligere (før Lisboa-traktaten trådte i kraft) skjelnet EU mellom to typer «decisions», som på norsk ble oversatt med henholdsvis vedtak og beslutning.

BESLUTNINGSPROSESSEN. En detaljert fremstilling av saksgangen for nye **EU-RETTSAKTER** og **INNLEMMELSE** av disse i **EØS-AVTALEN** og **SCHENGEN-SAMARBEIDET** finner du på Europalov [her](#).

BUDSJETT, EU-, se **EU-BUDSJETTET**.

BUDSJETT, EØS-, se [EØS-BUDSJETTET](#).

CASE LAW, betegnelse på domsavgjørelser gjort av [EU-DOMSTOLEN](#) eller [EFTA-DOMSTOLEN](#). [FORTOLKNINGS-DOMMER](#) avsagt av de to domstolene utgjør på lik linje med rettsaktene en del av EØS- og EU-retten.

CE-MERKING (CE - Communauté Européenne), synlige bevis på at et produkt oppfyller sikkerhetskravene som er fastsatt i ett eller flere av EUs rammedirektiver på utvalgte produktområder med overordnede krav til helse, miljø og sikkerhet. Produsenten har ansvar for at produktet oppfyller disse kravene.

CELEX-NUMMER (Communitatis Europae LEX), harmonisert identifikasjonsnummer for vedtatte [EU-RETTSAKTER](#). CELEX-nummeret består et ensifret tall som angir rettsaktens nivå (1=EU-traktat, 2=bilaterale avtaler, 3=avledet regelverk, dvs. vanlige EU-rettsakter) etterfulgt av vedtaksåret (fire siffer), en bokstav som angir typen rettsakt (L=[DIREKTIV](#), R=[FORORDNING](#), D=[BESLUTNING](#), H=[REKOMMANDASJON](#)) og til slutt et firesifret løpenummer. Eksempel: EUs førerkortdirektiv 2006/126/EF («naturlig» nummer) har CELEX-nummer 32006L0216. Kjenner du rettsaktens naturlige nummer, er søk på CELEX-nummeret den raskeste og sikreste måten å finne rettsakten på. Se også [EUR-LEX](#). Europalov har en egen tjeneste for søk på CELEX-nummer, som du finner [her](#).

CO-DECISION, se den [NORMALE BESLUTNINGSPROSEDYREN](#).

COM-NUMMER OG -DOKUMENTER, se [KOM-NUMMER OG -DOKUMENTER](#).

COMMON POSITION, se [FELLES HOLDNING](#).

COMMUNICATION, se [MEDDELELSE](#).

CONSILIATION, se [FORLIKSBEHANDLING](#).

COREPER, sentral komite under [RÅDET](#) som består av ambassadørene (COREPER II) eller nestlederne (COREPER I) ved EU-landenes faste representasjoner i Brussel. COREPER drøfter saker som skal behandles av Rådet en eller to uker før rådsmøtet finner sted. Dersom det oppnås enighet i COREPER, vil saken bli vedtatt i Rådet uten diskusjon som såkalt A-punkt.

DELEGERT RETTSAKT, se [KOMITOLOGI](#).

DIREKTE VIRKNING. EUs [FORORDNINGER](#) og [BESLUTNINGER](#) har direkte virkning i EUs medlemsland, dvs. at når f.eks. den danske utgaven av [EU-TIDENE](#) publiserer en vedtatt EU-forordning, gjelder denne som dansk rett. EU-forordninger som innlemmes i EØS-avtalen, har derimot ikke direkte virkning, men må [GJENNOMFØRES](#) i norsk, islandsk og liechtensteinsk rett gjennom nasjonale lover eller (mest vanlig) forskrifter.

DIREKTIV, EU-RETTSAKT som fastsetter mål som landene skal oppnå. Det er imidlertid opp til hver enkelt land å velge form og utforme innholdet i nasjonale rett som skal sørge for å målene blir nådd. Direktiver er derfor ofte mer generelt uformet enn forordninger. I utgangspunktet har direktiver ikke [DIREKTE VIRKNING](#). Plikter og rettigheter for borgere og juridiske personer inntreer først ved nasjonal [GJENNOMFØRING](#) av direktivet. Likevel har [EU-DOMSTOLEN](#) slått fast at myndighetene i EUs medlemsland kan holdes ansvarlig dersom borgere eller bedrifter blir skadelidende på grunn av manglende eller mangelfull gjennomføring av et direktiv. Tilsvarende rettspraksis fins ikke på EØS/EFTA-siden. I likhet med forordninger, gjennomføres de fleste direktiver i Norge gjennom forskrifter, men større rammedirektiver kan nødvendigvis gjøre nye lover eller endringer i eksisterende lover.

DUBLIN-SAMARBEIDET, avtale mellom EU-landene, Norge og Island som sørger for at alle asylsøkere får søknaden sin behandlet i ett av disse landene. Norge ble tilknyttet Dublin-samarbeidet i 2001. Den opprinnelige Dublin-konvensjonen ble i 2003 erstattet av den Dublin II-forordningen.

EC (European Communities), se **EUROPEISKE FELLESKAP, DET (EF)**.

ECJ (European Court of Justice, nå Court of Justice), se **EU-DOMSTOLEN**.

ECOFIN, betegnelse på **EUS RÅDSMØTE** for økonomiske og finansielle saker. ECOFIN består av EU-landenes finansministre. ECOFIN møter også EFTA-landenes finansministre i et årlig fellesmøte.

EEA AGREEMENT (Agreement on the European Economic Area), engelsk betegnelse på **EØS-AVTALEN** (Avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde).

EEA EFTA STATES, se **EØS/EFTA-LANDENE**.

EEA EFTA COMMENTS, se **EØS/EFTA-KOMMENTARER**.

EEA GRANTS, en av de to finansieringsordningene for **EØS-MIDLENE** for utjevning av økonomisk og sosial ulikhet i Europa. EEA Grants finansieres av Norge (94%), Island (5%) og Liechtenstein (1%) med 197,7 millioner euro i bidrag for perioden 2009-2014. Se også **NORWAY GRANTS**.

EEAS (European External Action Service), se **EUS UTENRIKSTJENESTE**.

EEC (European Economic Community), se **EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESKAP, DET (EØF)**

EF, se **EUROPEISKE FELLESKAP, DET**.

EFTA (European Free Trade Association), Det europeiske frihandelsforbund. EFTA er en mellomstatlig organisasjon stiftet av opprinnelig syv land gjennom Stockholm-konvensjonen, som trådte i kraft 3. mai 1960 og som representerte et alternativ til **DET EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESKAP (EØF)**. EFTAs målsetning var å styrke samhandelen mellom medlemslandene gjennom reduksjon og bortfall av tollavgifter. I 1972-73 fremforhandlet EFTA-landene frihandelsavtaler med EØF. Senere har frihandelsavtaler blitt undertegnet med over 30 land i og utenfor Europa. Selv om disse er fremforhandlet i fellesskap av EFTA-landene, dreier det seg om imidlertid om bilaterale avtaler. EFTAs råd er organisasjonens besluttsende organ. Det møtes to ganger årlig på ministernivå (fra Norge møter nærings- og handelsministeren) og ellers månedlig på ambassadørnivå. Arbeidet med frihandelsavtalene administreres fra **EFTA-SEKRETARIATET**, som har hovedsete i Genève.

I forbindelse med EØS-forhandlingene vedtok EFTA-landene å legge forvaltningen av avtalen til EFTA-sekretariatets avdeling i Brussel. EFTA består i dag av fire medlemsland (Island, Liechtenstein, Norge og Sveits). Sveits deltar ikke i EØS-samarbeidet men har observatørstatus i EFTAs EØS-komiteer og bidrar også finansielt til EFTAs EØS-forvaltning.

I 2001 ble EFTA-konvensjonen revidert. Den nye Vaduz-konvensjonen har i likhet med EØS-avtalen dynamiske vedlegg hvor rettsakter innlemmes etter vedtak i EFTAs råd. Dette gjelder rettsakter som er felles for henholdsvis EØS-avtalen og Sveits' bilaterale avtaler med EU og som sikrer at det samme regelverket også gjelder mellom Sveits og de tre **EØS/EFTA-LANDENE**. EFTAs hjemmeside finner du [her](#).

EFTA-ARBEIDSGRUPPE, RÅDETS, se **RÅDETS EFTA-ARBEIDSGRUPPE**.

EFTA-DOMSTOLEN er opprettet i henhold til EØS-avtalens artikkel 108 og er hjemlet i den såkalte **ODA-AVTALEN** (avtale mellom **EØS/EFTA-LANDENE** om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol). Domstolen består av tre dommere, oppnevnt av hvert EØS/EFTA-land. EFTA-domstolen avgjør EØS-rettslige spørsmål som oppstår i EFTA. Domstolen holder til i nærheten av EU-domstolen i Luxembourg. Domstolen behandler saker om traktatsbrudd anlagt av **EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN** (ESA) eller EØS/EFTA-landene. Dette gjelder først og fremst mangelfull eller feilaktig gjennomføring av EØS-regelverket. Domstolen tar også stilling til søksmål fra private eller offentlige institusjoner mot ESA, f.eks. i saker om ulovlig statsstøtte. Videre kan EFTA-domstolen avgi rådgivende uttalelser om tolkningen av EØS-rettslige spørsmål etter anmodning fra nasjonale domstoler i et av EØS/EFTA-landene. Mens høyesterett i EU-landene har plikt til å be **EU-DOMSTOLEN** om slike uttalelser i saker som berøres av EU-retten, inneholder EØS-avtalen ikke et slikt påbud. EFTA-domstolens hjemmeside finner du [her](#).

EFTA-SEKRETARIATET, forvaltningsorgan for EFTA-organisasjonen, opprettet i 1960 med hovedsete i Genève, for å assistere medlemslandene i arbeidet med reduksjon og avskaffelse av tollbarrierer (frihandel). I 1991 ble EFTA Statistical Office opprettet i Luxembourg for å styrke samarbeidet med **EUROSTAT**, EUs statistiske kontor. Gjennom EØS-forhandlingene vedtok EFTA-landene å legge sin del av forvaltningen av **EØS-AVTALEN** til EFTA-sekretariatets avdeling i Brussel, som organisasjonen hadde opprettet i 1985. Denne er fra 2004 utvidet med et eget kontor, Financial Mechanism Office (FMO, for forvaltning av **EØS-MIDLENE**.

EFTAS ARBEIDSGRUPPER, EØS-utvalg som assisterer **EFTAS FASTE KOMITE** og **EFTAS UNDERKOMITEER** i arbeidet med å vurdere EØS-relevans av nye **EU-RETTSAKTER** og eventuelt behov for tilpasninger ved innlemmelse i EØS-avtalen. Arbeidsgruppene, som består av representanter for de tre **EØS/EFTA-LANDENES** fagdepartementer med støtte fra **EFTA-SEKRETARIATET**, følger løpende med i beslutningsprosessen på EU-siden gjennom kontakter med **KOMMISSJONEN**, **RÅDET** og **EUROPAPARLAMENTET**, og deltar i utviklingen av **EØS/EFTA-KOMMENTARER**. Sveits har observatørstatus i arbeidsgrupene.

EFTAS FASTE KOMITE (Standing Committee of the EFTA States) er det styrende organ på EØS/EFTA-siden for samarbeidet om EØS-saker. Komiteen møtes 7-8 ganger i året i **EFTA-SEKRETARIATET** og består av ambassadørene ved de tre **EØS/EFTA-LANDENES** EU-delegasjoner i Brussel, med observatører fra **EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN** og Sveits. Komiteens hovedoppgave er å forberede saker til **EØS-KOMITEENS** og **EØS-RÅDETS** møter. Komiteen assisteres av **EFTAS UNDERKOMITEER** og **EFTAS ARBEIDSGRUPPER**.

EFTAS KONSULTATIVE KOMITE, rådgivende komite bestående av arbeidslivets parter i de fire EFTA-landene (Island, Liechtenstein, Norge og Sveits). Komiteen er rådgivende og en plattform for kontakt mellom partene i arbeidslivet og nasjonale myndigheter med ansvar EFTA- og EØS-saker, samt med ledelsen i EFTA-institusjonene. Komiteen har 17 medlemmer, hvorav seks fra Norge (LO, KS, NHO, Unio, Virke og YS). Ni av komiteens medlemmer fra Norge, Island og Liechtenstein deltar sammen med representanter fra **DEN EUROPEISKE ØKONOMISKE OG SOSIALE KOMITE** (ECOSOC) i **DEN FELLES EØS' KONSULTATIVE KOMITE**.

EFTAS PARLAMENTARIKERKOMITE, rådgivende komite opprettet i 1977 bestående av parlamentarikere fra EFTA-landene. Fra 1994 er komiteen formelt delt i to: **EFTA-parlamentarikerkomiteen**, hvor Sveits deltar på lik linje med Island, Norge og Lichtenstein, har rådgivende funksjoner overfor EFTAs råd (komite bestående av EFTA-landenes ambassadører til WTO og EFTA i Genève) og fungerer som bindeledd til EFTA-landenes nasjonalforsamlinger i saker innenfor EFTAs tradisjonelle arbeidsområde (EFTA-landenes forbindelser og frihandelsavtaler med tredjeland). **EØS/EFTA-parlamentarikerkomiteen**, hvor Sveits kun deltar som observatør,

utgjør EFTA-siden i Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen. Komiteen kan gi uttrykk for synspunkter på, vedta resolusjoner eller anbefalinger vedrørende alle saker knyttet til EØS-samarbeidet. Parlamentarikerkomiteene støttes administrativt av [EFTA-SEKRETARIATET](#).

EFTAS OVERVÅKINGSORGAN (ESA) skal føre tilsyn med at EØS-avtalen blir gjennomført og etterlevd i hvert av [EØS/EFTA-LANDENE](#). Denne oppgaven tilsvarer [KOMMISJONENS](#) overvåkingsoppgaver overfor EUs medlemsland og de to institusjonene har derfor nært samarbeid. Kontrollen skal dekke både hvordan EØS-reglene gjennomføres i nasjonal rett, og hvordan de senere håndheves av nasjonale og lokale myndigheter. Den såkalte [ODA-AVTALEN](#) om overvåkingsorganet og domstolen inneholder detaljerte regler for overvåking av avtalepartenes etterlevelse av sine forpliktelser og foretakenes etterlevelse av konkurransereglene. ESA kan iverksette undersøkelser på eget initiativ eller på grunnlag av klage, enten fra andre EØS-land, fra EU-organer eller fra private aktører eller personer. Dersom ESA finner at et EØS/EFTA-land ikke har oppfylt sine EØS-forpliktelser, har organet mulighet til å innlede en formell traktatbruddssak, som i siste instans kan bringes inn for [EFTA-DOMSTOLEN](#). ESA ledes av et kollegium med tre medlemmer, ett fra hvert av de tre EØS/EFTA-landene. Kollegiet fatter vedtak med simpelt flertall. ESAs hjemmeside finner du [her](#).

EFTAS UNDERKOMITEER, EØS-utvalg under [EFTAS FASTE KOMITE](#), bestående av representanter for [EØS/EFTA-LANDENES](#) utenriksdepartementer. Underkomiteene møtes som felles underkomiteer under [EØS-KOMITEEN](#) med deltakelse fra EØS/EFTA-landene og EUs utenriktjeneste. Underkomite I-IV er slått sammen til én komite som forbereder innleggelse av EU-regelverk i EØS-avtalen etter klarering i [EFTAS ARBEIDSGRUPPER](#). Underkomite V drøfter juridiske og institusjonelle saker av prinsipiell karakter. [EFTAS OVERVÅKINGSORGAN](#) og Sveits har observatørstatus i underkomiteene (men ikke i de felles underkomiteene). Komiteene assisteres av [EFTA-SEKRETARIATET](#) i samarbeid med [EUS UTENRIKSTJENESTE](#) (for de felles underkomiteene).

EFTA/EØS-KOMMENTARER, se [EØS/EFTA-KOMMENTARER](#).

EFTA/EØS-LANDENE, se [EØS/EFTA-LANDENE](#).

EKSPERT, NASJONAL, se [NASJONAL EKSPERT](#).

EKSPERTGRUPPER, KOMMISJONENS, er utvalg med medlemmer oppnevnt av [EUROPAKOMMISJONEN](#) for å assistere denne med utvikling av nytt regelverk. I forbindelse med såkalte *kommisjonsdelegerte rettsaker* (se [KOMITOLOGI](#)) har Kommisjonen etablert egne ekspertgrupper med deltakere fra samtlige EU-medlemsland og EØS/EFTA-landene. Kommisjonens database for ekspertgrupper finner du [her](#).

ENDRINGSBESTEMMELSER, endringer til eksisterende EU-rettsakter. EUs grunnleggende [DIREKTIVER](#) og [FORORDNINGER](#) (basisrettsakter) endres ofte gjennom en serie enkeltstående endringsrettsakter. En full oversikt over en EU-rettsakt krever derfor at man sammenholder basisrettsakten med senere endringer. EUR-Lex tilbyr uoffisielle [KONSOLIDERTE](#) (sammenstilte) versjoner av rettsaktene på sine nettsider. Ved regelmessige mellomrom vedtas en ny, [KODIFISERT](#) versjon av rettsakten, hvor samtlige endringer innarbeides og rettsakten gis et ny beslutningsnummer. Dersom den nye, kodifiserte versjonen samtidig innfører nye bestemmelser, brukes betegnelsen [OMARBEIDING](#) (recast).

ENHANCED COOPERATION, se [FORSTERKET SAMARBEID](#).

ENHETSAKTEN (Single European Act), den første revisjon av **ROMA-TRAKTATEN**. Enhetsakten trådte i kraft 1. juli 1987, og la grunnlaget for gjennomføringen av det **INDRE MARKED**, med utgangen av 1992 som mål. **DET EUROPEISKE RÅD** (EUs toppmøte) ble formelt traktatfestet av Enhetsakten.

EP, se **EUROPAPARLAMENTET**.

ESA, se **EFTAS OVERVÅKINGSORGAN**.

EU, se **EUROPEISKE UNION, DEN**.

EU-BUDSJETTET finansierer **EU-INSTITUSJONENE** og felles politikkområder, spesielt EUs landbruks- og fiskeripolitikk og strukturfondene, som samlet representerer over 75 prosent av utgiftene. De siste årene har støtten til utdanning, forskning og innovasjon økt jevnt på bekostning av landbrukssubsidiene. EU-landenes bidrag til EU-budsjettet er sammensatt av flere faktorer og rabattordninger, men svarer grovt sett til rundt 1 prosent av landenes brutto nasjonalinntekter. I 2012 var det samlede EU-budsjettet på 147 milliarder euro. I henhold til Lisboa-traktaten skal EU vedta 7-årige langtidsbudsjetter («multi-annual financial framework»). Kommisjonen la i 2011 fram forslag for budsjettperioden 2014-2020, som for tiden er til behandling i Rådet og Europaparlamentet. **EØS/EFTA-LANDENE** bidrar til EU-budsjettet gjennom deltakelse i **EU-PROGRAMMER** og **EU-BYRÅER (EØS-BUDSJETTET)**. I 2012 utgjorde dette bidraget i overkant av 300 millioner euro. **EØS/EFTA-landene** bidrar ikke til EUs politikk for økonomisk og sosial utjevning (strukturfondene), men har opprettet egne finansieringsordninger (**EØS-MIDLENE**) for dette formålet.

EU-BYRÅER, selvstendige enheter opprettet av EU og tillagt oppgaver av teknisk, vitenskapelig eller forvaltningsmessig art for å bistå EU og medlemsstatene i deres arbeid. Blant disse er f.eks. Miljøbyrået i København, Smittevernbyrået i Stockholm, Kjemikaliebyrået i Helsingfors, Mattrygghetsbyrået i Parma, Legemiddelbyrået i London, Flysikkerhetsbyrået i Köln og Jernbanesikkerhetsbyrået i Valenciennes. Gjennom vedtak i **EØS-KOMITEEN** deltar Norge, Island og Liechtenstein som fullt medlem i disse og andre EU-byråer, men har ikke stemmerett i deres styrer. Norske borgere kan ansettes i EU-byråene, men ikke i lederstillinger. Ved siden av de selvstendige byråene, har Kommisjonen delegert administrative funksjoner til underliggende forvaltningsbyråer («executive agencies»), bl.a. i forbindelse med administrering av EU-programmene. Disse byråene har alle kontorer i Brussel.

EU-DELEGASJON, DEN NORSKE, representere Regjeringen overfor EU på alle EU-relaterte områder som berører Norge. Delegasjonen holder til i Norway House i Brussel og er Norges største utenriksstasjon. Delegasjonen ledes av Norges EU-ambassadør, for tiden Atle Leikvoll, som representerer Norge i **EFTAS FASTE KOMITE** og **EØS-KOMITEEN**. Delegasjonen har utsendinger (fagråder) fra nesten samtlige norske departementer. Delegasjonen skal blant annet følge og analysere utviklingen i EU-samarbeidet på områder som er viktige for Norge og holde departementene løpende orientert, samt fremme norske bidrag, synspunkter og innspill overfor **EU-INSTITUSJONENE**, **EFTA-SEKRETARIATET** og **EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN** og bidra til å identifisere og utnytte handlingsrommet i **EØS-AVTALEN**, **SCHENGEN-SAMARBEIDET** og det utenriks- og forsvarspolitiske samarbeidet med EU. De ansatte skal også bidra til økt kunnskap og kompetanse om EU- og EØS-spørsmål i Norge og overfor dem som besøker eller kontakter EU-delegasjonen. Den norske EU-delegasjonens hjemmeside finner du [her](#).

EU-DOMSTOLEN. Den europeiske unions domstol (Court of Justice, tidligere European Court of Justice) i Luxembourg. EU-domstolen har én dommer pr. medlemsstat. Gjennom domsavsigelse gir EU-domstolen også regelmessige forolkninger av EU-retten, enten i forbindelse med saker om feilaktig gjennomføring av EU-direktiver i

nasjonal rett (traktatsbrudd) eller feilaktig praksis av EU-regelverket. I likhet med **EFTA-DOMSTOLEN**, gir EU-domstolen rådgivende uttalelser på henvendelse fra nasjonale domstoler. I EU-landene har Høyesterett plikt til å be om en fortolkning fra EU-domstolen i saker som berører EU-retten. Et slikt pålegg gjelder ikke i EØS-avtalen. EU-domstolens hjemmeside finner du [her](#).

EU-INSTITUSJONENE. I henhold til Lisboa-traktaten, styres og forvaltes Unionen av syv EU-institusjoner, hvorav fire er direkte involvert i beslutningsprosessene: **EUROPAKOMMISJONEN**, **EUROPAPARLAMENTET**, **RÅDET** (ministermøtene) og **DET EUROPEISKE RÅD** (toppmøtet for EUs stats- og regjeringssjefer). De tre andre EU-institusjonene er **EU-DOMSTOLEN**, Revisjonsretten, og Den europeiske sentralbank. Andre EU-organer er **REGIONKOMITEEN** og **DEN EUROPEISKE ØKONOMISKE OG SOSIALE KOMITE** som begge deltar som rådgivende organer i beslutningsprosessene, **EUS UTENRIKSTJENESTE** (EEAS), som blant annet forvalter EØS-avtalen på EU-siden, EUs ombudsmann og en rekke **EU-BYRÅER**.

EU-PROGRAMMER. Gjennom vedtak i **EUROPAPARLAMENTET** og **RÅDET** har EU etablert et rekke EU-programmer som yter finansiell støtte til prosjekter på ulike områder. Programmene finansieres fra **EU-BUDSJETTET**. Formålet til mange av programmene er blant annet å understøtte utviklingen av EUs **INDRE MARKED**. EØS/EFTA-landene kan i henhold til EØS-avtalen gis full deltakelse i EU-programmer gjennom vedtak i EØS-komiteen mot et finansielt bidrag (**EØS-BUDSJETTET**). I 2012 utgjorde EØS/EFTA-bidraget rundt 300 millioner euro, hvorav Norge stod for 94 prosent. To av EU-programmene, rammeprogrammet for forskning og Livslang læring-programmet (inkludert Erasmus) utgjorde over 80 prosent av det totale programbidraget. De fleste EU-programmer følger 7 års-perioden til EUs langtidsbudsjett (finansielle perspektiver). For mange programmer vil derfor neste programperiode gå fra 2014-2020.

EU-RETTSAKT, rettslige bestemmelse vedtatt av EUs organer: **DIREKTIVER** («Directives»), **FORORDNINGER** («Regulations»), **BESLUTNINGER** («Decisions»), **REKOMMANDASJONER** («Recommendations») og **RETNINGSLINJER** («Guidelines»). Mens de tre første er rettslige bindende («hard law»), er rekommandasjoner (anbefalinger) og retningslinjer kun veiledende («soft law»).

EU-TIDENDE, Den europeiske unions tidende (Official Journal of the European Union – O.J.), offisiell publikasjon som brukes til offentliggjøring av lovgivning, dommer, meldinger og publisering av forberedende lovgivningsarbeid i EU. EU-tidende kan sammenlignes med Norsk Lovtidend i Norge og utkommer daglig i tre elektroniske utgaver: L (lovgiving), C (meldinger) og S (offentlige anbud). EU-tidene finner du [her](#).

EUR-LEX, juridisk tjeneste som tilbyr EUs lovgivning gratis på nettet, inkludert **EU-TIDENDE**. EUR-Lex drives av EUs publiseringskontor i Luxembourg, som også utgir **EU-TIDENDE** og tilbyr **PRELEX-TJENESTEN** med oversikt over saksgangen i beslutningsfasene. EUR-Lex finner du [her](#).

EURATOM, Det europeiske atomenergifellesskap etablert i 1957 samtidig med **DET EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESSKAP**. Euratoms formål er å samordne fremstillingen og utnyttelsen av kjernekraft i medlemslandene, og samtidig begrense muligheten til militær utnyttelse. **LISBOA-TRAKTATEN** omfatter ikke Euroatom, som derfor ikke lenger er en del av Den europeiske union, men et selvstendig rettssubjekt. Lisboa-traktaten inneholder imidlertid en protokoll om felles bruk av visse **EU-INSTITUSJONER**. EØS-avtalen omfatter ikke deltakelse i Euratom, heller ikke i Euratoms rammeprogram for forskning. Norske fagmiljøer kan imidlertid delta for egen regning i forskningsprosjekter under Euratoms strålevernprogram.

EURO, Den europeiske unions myntenhet (€). Den anvendes i 17 av EUs medlemsland (euro-området eller eurosone), i de fire mikrostatene Andorra, Monaco, San Marino og Vatikanstaten, samt i Montenegro og Kosovo.

Euroen er hjemlet i Maastricht-avtalen om EUs monetære union og ble introdusert som elektronisk valuta 1. januar 1999 og 1. januar 2002 som fysisk betalingsenhet. 1 euro tilsvarer 100 cent. Noen land, som Danmark og Sveits, har bundet sin nasjonale valuta til svingninger i eurokursen.

EURODAC, Det europeiske fingeravtrykkssamarbeidet. Formålet med Eurodac er å finne ut om en person som søker asyl, allerede har søkt asyl i et annet land innenfor **DUBLIN-SAMARBEIDET**.

EUROPAKOMMISJONEN, forvaltnings- og kontrollorgan for Den europeiske union. Kommisjonen har i tillegg enerett på å forslå ny EU-lovgivning. Den består av en 27 kommissærer («kollegiet»), utpekt av medlemslandenes regjeringer for en periode på fem år, med ansvar for over 30 underliggende generaldirektorater og andre tjenester. Kommisjonens president (for tiden Jose Manuel Barroso fra Portugal) velges blant kommissærene av Europaparlamentet etter forslag fra Det europeiske råd. Kommisjonen har også fått delegert kompetanse til å vedta gjennomføringsrettsakter og delegerte rettsakter (se **KOMITOLOGI**). Den har i tillegg en overvåkingsoppgave på linje med **EFTAS OVERVÅKINGSORGAN**. Kommisjonen forvalter også vedtatte **EU-PROGRAMMER**, i mange tilfeller ved hjelp av egne forvaltningsbyråer («executive agencies», se **EU-BYRÅER**). Kommisjonen er organisert i en rekke generaldirektorater («DGER»). De fleste av disse ligger i Brussel, mens andre har tilhold i Luxembourg. Europakommisjonens hjemmeside finner du [her](#).

EUROPAPARLAMENTET, en av de to lovgivende **EU-INSTITUSJONENE**, med 751 medlemmer direkte valgt av EUs innbyggere. Medlemmene sitter ikke etter nasjonalitet, men i europeiske politiske grupper. De fleste **EU-RETTSAKTER** vedtas av Europaparlamentet sammen med **RÅDET** gjennom den **NORMALE LOVGIVNINGSPROSEDYRE**, tidligere kalt medbestemmelsesprosedyren. I noen saker har Parlamentet bare en samtykke- eller rådgivende funksjon. Parlamentet er også med å vedta **EU-BUDSJETTET**, og har en kontrollfunksjon overfor **EUROPAKOMMISJONEN** som innebærer at det kan avsette Kommisjonen. Europaparlamentets arbeid er organisert i komiteer, akkurat som på Stortinget. For hver sak avgjør Parlamentet først hvilken komitee som har hovedansvaret for behandlingen. Deretter velges en saksordfører (rapportør). Etter votering, går komiteinnstillingen til behandling i Europaparlamentets plenumsforsamling. Parlamentets komitearbeid foregår i Brussel, mens plenumsmøtene foregår i Strasbourg (fire dager hver måned), med unntak av kortsesjonene (en dag), som holdes i Brussel. En gruppe parlamentarikere fra Europaparlamentet og **EØS/EFTA-LANDENES** nasjonale parlamenter møtes regelmessig i **DEN FELLES EØS-PARLAMENTARIKERKOMITEEN**. Europaparlamentets hjemmeside finner du [her](#).

EUROPAUTVALGET, Stortingets organ for konsultasjoner med regjeringen om aktuelle EU/EØS-spørsmål. Utvalget behandler hovedsakelig EU-rettsakter som skal opp til behandling i EØS-komiteen. Bestemmelser om utvalgets virksomhet er nedtegnet i Stortingets forretningsorden § 13 a. Fra Stortingets side består Europautvalget av representantene i utenrikskomiteen og Stortingets medlemmer i **EFTAS PARLAMENTARIKERKOMITE**. Andre fagkomiteer blir kalt inn dersom aktuelle saker angår deres arbeidsområde. Fra regjeringens side deltar utenriksministeren og eventuelt andre ministre ved behov. Lederen av utenrikskomiteen leder Europautvalget.

EUROPEISKE FELLESKAP, DET (EF), et av de tre fellesskapene i **DEN EUROPEISKE UNION (EU)** fastsatt av **MAASTRICHT-TRAKTATEN** i 1993. Den tidligere betegnelsen, **DET EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESKAP (EØF)** fra 1957 ble endret for å reflektere at den nye traktaten utvidet Fellesskapet til nye politikkområder. Med **LISBOA-TRAKTATENS** ikrafttredelse 1. desember 2009 ble EU gitt status som juridisk person (rettssubjekt). EF ble samtidig erstattet av EU ved at Traktaten om Det europeiske fellesskap ble videreført av Traktaten om **DEN EUROPEISKE UNIONS VIRKEMÅTE**.

EUROPEISKE RÅD, DET, EUs toppmøte bestående av dets president (for tiden Herman Van Rompuy), medlemslandenes stats- og regjeringssjefer, samt Europakommisjonens president. Møtet avholdes minst fire ganger i året. Det europeiske råds hovedoppgave er å utforme EUs overordnede politiske strategier. Se også [RÅDET](#).

EUROPEISKE UNION, DEN (EU), traktatfestet statsforbund mellom 27 nasjonalstater i Europa. EU er fra 1. desember 2009 hjemlet i [LISBOA-TRAKTATEN](#) som består av to forfatningstraktater: Traktaten om Den europeiske union (basert på [MAASTRICHT-TRAKTATEN](#) fra 1993) og Traktaten om [DEN EUROPEISKE UNIONS VIRKEMÅTE](#) (basert på [ROMA-TRAKTATEN](#) om [DET EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESSKAP](#) fra 1958, endret i 1993 til Traktaten om [DET EUROPEISKE FELLESSKAP](#)). Forholdet til [EURATOM-FELLESSKAPET](#) er nedfelt i en egen protokoll i Lisboa-traktaten, som hjemler at visse bestemmelser i de to EU-traktatene, spesielt vedrørende EU-institusjonene, også skal gjelde for Euratom. Traktaten om [DEN EUROPEISKE KULL- OG STÅLUNIONEN](#) (*ECSC*) opphørte 23. juli 2002, da dens aktiviteter ble overført til Traktaten om Det europeiske fellesskap. EUs viktigste institusjoner er [DET EUROPEISKE RÅD](#) (EU-toppmøtet), [RÅDET](#) (ministermøtene), [EUROPAPARLAMENTET](#), [EUROPAKOMMISJONEN](#) og [EU-DOMSTOLEN](#). Andre EU-institusjoner er blant annet [EUS UTENRIKSTJENESTE](#), Revisjonsretten, Den europeiske sentralbank, Den europeiske investeringsbank, [REGIONKOMITEEN](#), [DEN EUROPEISKE ØKONOMISKE OG SOSIALE KOMITE](#) og EUs ombudsmann. EUs medlemsland bidrar finansielt til [EU-BUDSJETTET](#), som sikrer drift av EU-institusjonene og midler til EUs felles politikkområder. EUs hjemmeside på Europa-serveren finner du [her](#).

EUROPEISKE UNIONS VIRKEMÅTE, DEN, en av [LISBOA-TRAKTATENS](#) to traktater. Traktaten (Treaty on the Functioning of the European Union - TFEU) erstatter [ROMA-TRAKTATEN](#) og etterfølgende endringer, inkludert Traktaten om [DET EUROPEISKE FELLESSKAP](#).

EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESSKAP, DET (EØF), et av de tre fellesskapene etablert av [ROMA-TRAKTATEN](#) i 1957 ved siden av [EURATOM](#) og [DEN EUROPEISKE KULL- OG STÅLUNIONEN](#). EØF, ofte omtalt som Fellesmarkedet, endret navn i 1993 til [DET EUROPEISKE FELLESSKAP](#) (EF) gjennom [MAASTRICHT-TRAKTATEN](#), som definerte EF som en av tre pillarer i [DEN EUROPEISKE UNION](#) (EU). Gjennom Lisboa-traktaten er EF-traktaten videreført i Traktaten om [DEN EUROPEISKE UNIONS VIRKEMÅTE](#).

EUROPOL, EUs organisasjon for politisamarbeid innen kriminaletterretning. Europol skal sikre økt effektivitet og samarbeid mellom nasjonale myndigheter med ansvar for å forebygge og bekjempe alvorlig internasjonal organisert kriminalitet og terrorisme. [MAASTRICHT-TRAKTATEN](#) i 1993 la grunnlaget for Europol, som ble opprettet gjennom en konvensjon i 1998. Europol har kontor i Den Haag i Nederland. Norge undertegnet 28. juni 2001 en bilateral avtale med EU om deltakelse i Europol-samarbeidet.

EUROSTAT, EUs statistikkontor i Luxembourg. Eurostat ble grunnlagt som egen EU-institusjon i 1953 av [DEN EUROPEISKE KULL- OG STÅLUNION](#), men er fra ikrafttredelsen av [ROMA-TRAKTATEN](#) i 1958 organisert som en av [KOMMISJONENS](#) generaldirektorater. I samarbeid med medlemslandenes nasjonale statistikkbyråer har Eurostat etablert Det europeiske statistiske system (ESS). EFTA-landene innledet samarbeid med ESS i 1989 ved oppstart av EØS-forhandlingene og etablerte et eget statistiske kontor (EFTA Statistical Office, del av [EFTA-SEKRETARIATET](#)) i kontorfellesskap med Eurostat i 1991. Statistikk-samarbeidet ble formalisert gjennom EØS-avtalen i 1994 og for Sveits' del gjennom en bilateral avtale med EU i 2007. Eurostats hjemmeside finner du [her](#).

EUS DELEGASJON TIL NORGE er Den europeiske unions representasjon i Norge. Den ivaretar offisielle forbindelser mellom EU og Norge. EU har tilsvarende delegasjoner i rundt 130 land, og en viktig oppgave er å

informere om EUs oppbygning, politikk og aktiviteter. Delegasjonen er underlagt **EUS UTENRIKSTJENESTE** (EEAS). Delegasjonens hjemmeside finner du [her](#).

EUS TOPPMØTE, se **EUROPEISKE RÅD, DET**.

EUS UTENRIKSTJENESTE (European External Action Service - EEAS) ble opprettet ved Lisboa-traktaten i 2009. Den forvalter og tilrettelegger EU eksterne virksomhet og bistår Unionens høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetspolitikk. Utenriktjenesten forvalter EUs diplomatiske representasjoner og delegasjoner, inkludert **EUS DELEGASJON TIL NORGE**. Den har også forvaltningsansvar for EØS-avtalen på EU-siden og deltar i denne egenskap i EØS-komiteens møter på vegne av **EU-INSTITUSJONENE**.

EØF, se **EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESKAP, DET**.

EØS-AVTALEN, folkerettslig avtale (traktat) som omfatter EU-landene og Norge (unntatt Svalbard), Island og Liechtenstein og som har som hovedmålsetning å utvide EUs **INDRE MARKED**, med fri bevegelighet for varer, tjenester, kapital og personer, til de tre ikke-medlemslandene. EØS-avtalen ble signert i Porto, Portugal, 3. mai 1992 og trådte i kraft 1. januar 1994. Den består av en hoveddel med 129 **ARTIKLER**, 22 **VEDLEGG**, 49 **PROTOKOLLER** og en «Final Act», som blant inneholder felles eller ensidige erklæringer. Avtalen er dynamisk ved at nye EØS-relevante **EU-RETTSAKTER** løpende **INNLEMMES** i avtalens vedlegg og protokoller gjennom vedtak i **EØS-KOMITEEN**. To uavhengige institusjoner, **EFTAS OVERVÅKINGSORGAN** og **EFTA-DOMSTOLEN**, overvåker at Norge, Island og Liechtenstein overholder avtalen. **EØS-RÅDET** utgjør avtalens høyeste organ. På EØS/EFTA-siden forvaltes avtalen av EFTA-sekretariatet, mens **EUS UTENRIKSTJENESTE** har administrativt ansvar for avtalen på EU-siden. Se også **EFTAS FASTE KOMITE**, **EØS-BUDSJETTET** og **EØS-MIDLENE**.

EØS-BASEN, Utenriksdepartementets terminologidatabase og norske oversettelser av **EU-RETTSAKTER** som er innlemmet i EØS-avtalen. EØS-basen finner du [her](#).

EØS-BUDSJETTET, betegnelse på EØS/EFTA-landenes årlige finansielle bidrag til **EU-BUDSJETTET** for deltakelse i **EU-PROGRAMMER** og **EU-BYRÅER**. I henhold til EØS-avtalen skal slik deltakelse medfølges av et finansielt bidrag som tilsvarer en andelen av aktivitetens EU-budsjett. Prosentandelen beregnes ut fra forholdet mellom EØS/EFTA-landenes og EUs brutto nasjonalprodukt (2.6 prosent i 2012). EØS-budsjettet i 2012 var på drøyt 300 millioner euro, hvorav det norske bidraget utgjorde 94 prosent. **EØS-MIDLENE** regnes ikke til EØS-budsjettet, men er separate midler som stilles til disposisjon direkte til mottakerlandene og derfor ikke går via EU-budsjettet.

EØS-KOMITEEN består av representanter for de tre **EØS/EFTA-LANDENE** (normalt EU-ambassadørene med assistanse fra EFTA-sekretariatet) og **EUS UTENRIKSTJENESTE**. **EFTAS OVERVÅKINGSORGAN** (ESA) deltar som observatør og har talerett i saker som berører dets ansvarsområde. Komiteen møtes ca. syv ganger årlig. Dens hovedoppgave er å fatte bindende vedtak om innlemmelse av nytt EU-regelverk i EØS-avtalen. EØS/EFTA-landene møtes forut for EØS-komiteens møter i **EFTAS FASTE KOMITE**.

EØS-KOMITEVEDTAK, beslutning gjort av **EØS-KOMITEEN**. I de fleste tilfeller gjelder dette **INNLEMMELSE** av **EU-RETTSAKTER**, med eller uten **TILPASNINGER**, i EØS-avtalen. EØS-komiteens vedtak om innlemmelse av rettsakter har ikke direkte virkning i **EØS/EFTA-LANDENE**, men må gjennomføres nasjonalt, for eksempel gjennom lover eller forskrifter. Vedtakene pålegger imidlertid landene å gjøre dette, og **EFTAS OVERVÅKINGSORGAN** (ESA) kontrollerer at dette skjer innen rimelig tid og på riktig måte. I motsatt fall åpnes sak om mangelfull eller feilaktig gjennomføring, som eventuelt kan ende i **EFTA-DOMSTOLEN**. Artikkel 103 i EØS-avtalen gjør det mulig for

EØS/EFTA-landene å gjøre vedtak i EØS-komiteen med konsitusjonelt forbehold. Slikt forbehold benyttes særlig dersom gjennomføringen av EU-rettsakten krever nasjonale lovendringer og dermed Stortingsbehandling. Normalt skal konstitusjonelle prosedyrer være fullført innen seks måneder etter EØS-vedtaket og meddeles (notifieres) ESA og Kommisjonen.

EØS' KONSULTATIVE KOMITE, DEN FELLES, rådgivende komite for dialog og kontakt med partene i arbeidslivet om hvordan EØS-samarbeidet fungerer fra noen av de viktigste brukernes synspunkt. EØS' konsultative komite omfatter ni representanter fra **DEN EUROPEISKE ØKONOMISKE OG SOSIALE KOMITÉ** (ECOSOC) og ni representanter fra **EFTAS KONSULTATIVE KOMITE**.

EØS-KOORDINERINGSUTVALG, samordningsutvalg for de ulike departementenes posisjoner før møter i **EØS-KOMITEEN**. Utvalget benyttes også til å drøfte politisk viktige EØS-saker før de legges fram for regjeringen. Utover disse funksjonene fungerer utvalget som et viktig forum for informasjonsutveksling mellom departementene i EØS-arbeidet. Utenriksdepartementet har ledelse og sekretariatsansvar for koordineringsutvalget. Se også **EØS-SPESIALUTVALG**.

EØS-LOVEN, lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i **EØS-AVTALEN**. EØS-loven innlemmer EØS-avtalens artikler i norsk rett. Artiklene speiler i hovedsak EU-traktatens artikler om det indre marked. I tillegg gjennomfører EØS-loven blant annet bestemmelsene om EØS-organene og EØS-beslutningsprosessen. EØS-loven finner du [her](#).

EØS-MIDLENE, betengelsen på **EØS/EFTA-LANDENES** bidrag til økonomisk og sosial utjevning i EUs medlemsland. EØS-midlene består fra 2004 av to finansieringsordninger, **EEA GRANTS** og **NORWAY GRANTS** og utgjør i 2012 ca. 350 millioner euro, hvorav 97% finansieres av Norge. Ordningene administreres av EFTA-sekretariatets Financial Mechanism Office (FMO). Kontorets hjemmeside finner du [her](#).

EØS-NOTATBASEN består av de offentlige delene EØS-notater utformet av de forskjellige departementene som har ansvar for ulike deler av EØS-regelverket. EØS-notatene utgjør et verktøy i forvaltningens arbeid med EU og EØS og benyttes bl.a. i arbeidet til **EØS-SPESIALUTVALGENE** og **EØS-KOORDINERINGSUTVALGET**. EØS-notatene oppdateres løpende med informasjon om **EU-RETTSAKTER** som vurderes eller er innlemmet i EØS-avtalen. EØS-notatbasen finner du på Utenriksdepartementets Europaportal [her](#).

EØS-PARLAMENTARIKERKOMITEEN, DEN FELLES (EEA Joint Parliamentary Committee - JPC), rådgivende komite bestående av 12 medlemmer fra Norge, Island og Liechtenstein og en tilsvarende delegasjon fra **EUROPAPARLAMENTET**. Felleskomiteen kan i henhold til EØS-avtalen gi uttrykk for synspunkter på EØS-samarbeidet gjennom rapporter eller resolusjoner og skal gjennomgå EØS-komiteens årsrapport.

EØS-PROGRAMKONTINGENT, se **EØS-BUDSJETTET**.

EØS-SPESIALUTVALG, samordningsorgan på departementsnivå i Norge for vurdering av EØS-relevans og forhold knyttet til innlemmelse og gjennomføring av ny EU-lovgivning i EØS-avtalen. I 2012 var i alt 22 spesialutvalg i arbeid.

EØS-RÅDET (EEA Council), det øverste samarbeidsorganet mellom EU og **EØS/EFTA-LANDENE**. EØS-rådet har som oppgave å gi EØS-avtalen politisk framdrift og vurdere hvordan avtalen samlet sett virker og utvikler seg. EØS-rådet møtes to ganger i året og er sammensatt av et regjeringsmedlem (normalt utenriksministrene) fra hvert av

EØS/EFTA-landene, en representanter for **RÅDET** (formannskapslandet) og en representant for **EUS UTENRIKSTJENESTE**.

EØS-TILLEGGET (EEA Supplement), norsk og islandsk utgave av relevante deler av EU-tidende. EØS-tillegget publiseres av **EFTA-SEKRETARIATET** og utkommer normalt en gang i uken. Ved siden av løpende meldinger, offentliggjør EØS-tillegget norske og islandske oversettelser av **EØS-KOMITEENS VEDTAK** og tekstene til **EU-RETTSAKTER** som gjennom vedtakene er innlemmet i EØS-avtalen, samt oversettelser av **EFTA -DOMSTOLENS** avgjørelser og vedtak truffet av **EFTAS OVERVÅKINGSORGAN** og av EU-rettsakter som er innlemmet i EØS-avtalen. EØS-tillegget finner du [her](#).

EØS/EFTA-KOMMENTARER («EEA EFTA Comments»), offisielle kommentarer fra **EØS/EFTA-LANDENE** til EØS-relevante saker under behandling i EU-institusjonene. Retten til å fremme synpunkter overfor EU mens beslutningsprosessen pågår, er hjemlet i EØS-avtalens artikkel 100. EØS/EFTA-kommentarer utarbeides av **EFTAS ARBEIDSGRUPPER**, hvor EØS/EFTA-landenes fagdepartementer er representert, og godkjennes av **EFTAS UNDERKOMITE I-IV** før de oversendes til **EU-INSTITUSJONENE**. En oversikt over EØS/EFTA-kommentarer finner du [her](#).

EØS/EFTA-LANDENE («EEA EFTA States»), fellesbetegnelse på de tre EFTA-landene Norge, Island og Liechtenstein som deltar i EØS-samarbeidet med EU gjennom **EØS-AVTALEN**. Etter at Sveits vedtok ikke å delta i EØS-samarbeidet, ble bruken av betegnelsen av «EFTA-landene» i EØS-avtalens tekster omdefinert til kun å bety de tre EØS/EFTA-landene.

FELLES HOLDNING (common position), betegnelse på **RÅDETS FØRSTEGANGSBEHANDLING** i saker som følger **DEN NORMALE BESLUTNINGSPROSESSEN** og hvor Rådets syn avviker fra **EUROPAPARLAMENTETS** forutgående førstegangsbehandling. Europaparlamentet kan deretter velge enten å akseptere Rådets felles holdning, eller vedta en avvikende **ANDREGANGSBEHANDLING**. Dersom Rådet ikke aksepterer denne, går saken til **FORLIKSBEHANDLING**.

FINANSIELLE PERSPEKTIVER, se **EU-BUDSJETTET**.

FIRE FRIHETER, se **INDRE MARKED**, **EUS**.

FMO (Financial Mechanism Office), se **EØS-MIDLENE**.

FORMANNSKAP, RÅDETS, går på omgang blant EUs medlemsland i perioder på seks måneder. Høsten 2012 har Kypros formannskapet i **RÅDET** og har derfor ansvar for å lede alle EUs rådsmøter, samt møtene i **COREPER** og Rådets arbeidsgrupper. En oversikt over Rådets formannskap i perioden 2007-2020 finner du [her](#).

FORELØPIG HOLDNING (general approach), betegnelse på **RÅDETS** standpunkt til en **EU-RETTSAKT** i forkant av **EUROPAPARLAMENTETS FØRSTEGANGSBEHANDLING**. I henhold til den normale vedtaksprosedyren skal Europaparlamentet ferdigstille sin førstegangsbehandling før Rådet svarer på denne. Formålet med Rådets foreløpig holdning er å gi et signal til Europaparlamentet i forkant av dennes vedtak.

FORLIKSBEHANDLING, betegnelse på tredje og siste forhandlingsrunde i **DEN NORMALE BESLUTNINGS-PROSEDYREN** mellom **EUROPAPARLAMENTET** og **RÅDET**. Partene, som består av representanter for de to institusjonene, assistert av Kommisjonen, har i denne fasen maksimalt åtte (kan utvides til tolv) uker til å komme til enighet. I motsatt fall avsluttes vedtaksprosessen uten resultat. Forlikskomiteens (positive) resultat må godkjennes i etterkant av Europaparlamentets plenumsforsamling og av Rådet.

FORORDNING, bindende **EU-RETTSAKT** som skal følges i alle detaljer i hele EU, hvor den også har **DIREKTE VIRKNING**. Det betyr at når en forordning publiseres i **EU-TIDENDE** på EUs 23 offisielle språk, vil f.eks. den danske utgaven utgjøre dansk rett. Ingen ytterligere **GJENNOMFØRING** i Danmark er påkrevd. Ettersom forordninger sikrer like og samtidige rettsregler i alle EUs medlemsland, er det en tendens til at **KOMMISJONEN** foreslår å erstatte eksisterende **DIREKTIVER** med forordninger. På visse områder krever imidlertid EU-traktaten at lovgivningen skjer i form av direktiver. Forordninger inneholder bestemmelser om når de skal **ANVENDES**, normalt kort tid etter at de er publisert i EU-tidene. Norge er forpliktet til å gjennomføre i norsk rett forordninger som innlemmes i EØS-avtalens **VEDLEGG** på samme måte som direktiver. En forordning får altså ikke direkte virkning i Norge, men i henhold til EØS-avtalens artikkel 7 skal den "gjøres til del av avtalepartenes interne rettsorden". Forordninger gjennomføres i Norge i forskrifter hvis de ikke nødvendiggjør lovendringer eller etablering av nye lover. Siden forordninger har direkte virkning i EU, men krever gjennomføring i norsk rett, inngår de ikke i **EFTA OVERVÅKINGSORGANS** regelmessige sammenligninger ("scoreboard") mellom EU og Norge når det gjelder nasjonal implementering av EU-rettsakter.

FORSKRIFT, rettslig bindende bestemmelse som må ha hjemmel i lov. **EU-DIREKTIVER** og **-FORORDNINGER** som **INNLEMES** i EØS-avtalen, men som ikke krever endringer av eller nye nasjonale lover, må **GJENNOMFØRES** i forskrifter før de får virkning.

FORSTERKET SAMARBEID, («enhanced cooperation»), mulighet for en gruppe av EU-medlemsland til å inngå felles rettsregler, introdusert av **AMSTERDAM-TRAKTATEN**. Ordningen er blant annet benyttet for etablering av et europeisk patentsystem, som foreløpig for omfatter 25 av EUs 27 medlemsland.

FORTOLKNINGSDOM, betegnelse på dom avsagt av **EU-DOMSTOLEN** eller **EFTA-DOMSTOLEN** og som fortolker innholdet i en rettsakt eller traktat. Fortolkningsdommer (case-law) har samme juridiske betydning som innholdet i rettsaktene.

FRONTEX, EUs grensebyrå etablert i forbindelse med **SCHENGEN-SAMARBEIDET**.

FØRSTEGANGSBEHANDLING, betegnelse på første runde i **EUROPAPARLAMENTETS** og **RÅDETS** behandling av forslag til nye **EU-RETTSAKTER** i saker som følger **DEN NORMALE BESLUTNINGSPROSEDYREN**. Dersom Rådet aksepterer Europaparlamentets førstegangsbehandling, er rettsakten vedtatt. I motsatt fall vedtar Rådet en **FELLES HOLDNING** (common position), som krever en **ANDREGANGSBEHANDLING** i Europaparlamentet (og eventuelt Rådet) og deretter **FORLIKSBEHANDLING** hvis partene fortsatt ikke er kommet til enighet.

GENERAL APPROACH, se **FORELØPIG HOLDNING**.

GJENNOMFØRING, iverksetting av EU- og EØS-regelverk. **EU-DIREKTIVER**- og **-FORODNINGER** som vedtas innlemmet i EØS-avtalen må alle gjennomføres i norsk rett i form av lover eller forskrifter.

GJENNOMFØRINGSRETTSAKTER. **EU-DIREKTIVER** eller **-FORORDNINGER** som inneholder generelle målsetninger suppleres ofte av gjennomføringsrettsakter som gir detaljerte bestemmelser om hvordan regelverket skal settes ut i livet. **EUROPAPARLAMENTET** og **RÅDET** kan gjennom hovedrettsaktene delegere myndighet til Kommisjonen til å vedta gjennomføringsrettsakter, se **KOMITOLOGI**.

GODKJENNINGSPROSEDYREN, beslutningsprosedyre innført av **ENHETSAKTEN** i 1986 og som krever **EUROPAPARLAMENTETS** godkjenning før **RÅDET** kan fatte endelig vedtak. Europaparlamentet kan kun godkjenne

eller avvise rettsakten, men ikke endre den. De fleste **EU-RETTSAKTER** vedtas nå ved **DEN NORMALE BESLUTNINGSPROSEDYREN**, som krever full enighet mellom de to EU-institusjonene.

GRØNNBOK, betegnelse på dokument utgitt av **EUROPAKOMMISJONEN** med formål å stimulere til diskusjon og danne bakgrunn for konsultasjon om et gitt emne.

HVITBOK, betegnelse på dokument utgitt av **EUROPAKOMMISJONEN** som inneholder et sett av forslag til ny politikktutforming.

IKRAFTTREDELSE, se **ANVENDELSE**.

INDRE MARKED, sentralt begrep i EU for fjerning av hindringer for fri bevegelse av varer, personer, tjenester og kapital mellom medlemslandene. **ROMA-TRAKTATEN** om **DET EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESSKAP** fra 1958 hjemlet opprettelsen av et "fellesmarked", men uten en presis angivelse av hva dette innebar. I kjøvannet av kommisjonspresident Jacques Delors hvitbok om det indre marked i 1985, ble rammene for det indre marked fastlagt av **ENHETSAKTEN** i 1987 med 31. desember 1992 som fullføringsdato. I tillegg til regler for fri bevegelse av de «fire friheter», omfatter EU-bestemmelsene om det indre marked regler for å sikre fri konkurranse og hindring av ulovlig statsstøtte. Dessuten spiller de såkalte horisontale politikker, som miljøvern, forbrukervern og sosial- og arbeidspolitikk, en viktig rolle for det indre markedets funksjon. **EØS-AVTALEN** er i hovedsak en avtale om deltakelse i EUs indre marked.

INNLEMMELSE, betegnelse på **EU-RETTSAKTER** som gjennom vedtak i **EØS-KOMITEEN** blir en del av EØS-samarbeidet. Innlemmede rettsakter innplasseres i EØS-avtalens **VEDLEGG** eller **PROTOKOLLER**. Rettsakter som er innlemmet i EØS-avtalen får først virkning i **EØS/EFTA-LANDENE** når de er **GJENNOMFØRT** i nasjonal rett.

JCD (Joint Committee Decision), se **EØS-KOMITEVEDTAK**.

KODIFISERT RETTSAKT, ny utgave av eksisterende rettsakt som også inkluderer alle senere endringer av den opprinnelige rettsakten. En kodifisert rettsakt vil få nytt vedtaksnummer, til forskjell fra en uoffisiell **KONSOLIDERT RETTSAKT**. Se også **OMARBEIDET RETTSAKT** (recast).

KOM-NUMMER OG -DOKUMENTER, nummerering av og betegnelse på politikkdokumenter og forslag til **RETTSAKER** lagt fram av Europakommisjonen. Se også **PRE-LEX**. Europalov har en egen tjeneste for søk på KOM-nummer som du finner [her](#).

KOMITOLOGI, beslutningsprosess hvor **EUROPAPARLAMENTET** og/eller **RÅDET** har gitt **KOMMISJONEN** myndighet til å vedta *gjennomføringsrettsakter* etter å ha lagt saken fram for komiteer (komitologikomite) bestående av representanter for EUs medlemsland. Norge, Island og Liechtenstein deltar i EØS-relevante komitologikomiteer, men har ikke stemmerett. I tilfeller komiteen er gitt myndighet til å motsette seg Kommisjonens forslag («examination procedure»), kan sistnevnte prøve saken i en ankeinstans. Kommisjonens database over komitologikomiteer og -saker finner du [her](#).

I henhold til Lisboa-traktaten er det etablert en egen prosedyre for såkalte *kommisjonsdelegerte rettsakter*. Også her konsulterer Kommisjonen komiteer (ekspertkomiteer), men medlemmene av disse er utpekt av Kommisjonen (etter forslag fra medlemslandene), og representerer derfor formelt ikke nasjonalstatene. Komiteene er kun rådgivende, men etter å ha innhentet deres synpunkter, må Kommisjonen sende utkast til vedtak til Europaparlamentet og Rådet, som innenfor en tidsfrist kan avvise disse. Det fins foreløpig ingen tilgjengelig database over saker som er under behandling etter delegasjonsprosedyren.

Formelt sett brukes ikke begrepet komitologi lenger, men betegnelsen benyttes fortsatt i mange sammenhenger om begge prosedyrene beskrevet over.

KOMMISSJONEN, se [EUROPAKOMMISSJONEN](#).

KOMMISSJONENS GJENNOMFØRINGSRETTSAKT, se [KOMITOLOGI](#).

KOMMISSJONSDELEGERT RETTSAKT, se [KOMITOLOGI](#).

KONSOLIDERT RETTSAKT, uoffisiell sammenstilling av en grunnleggende rettsakt og senere endringer av denne. [EUR-LEX](#) tilbyr kodifiserte utgaver av de fleste EU-rettsaktene på sine nettsider. Se også [KODIFISERING](#) og [OMARBEIDING](#).

KONSULTATIVE KOMITE, se [EFTAS KONSULTATIVE KOMITE](#) og [EØS' KONSULTATIVE KOMITE, DEN FELLES](#).

KULL- OG STÅLUNIONEN, den første av de tre europeiske statsforbund som ble inngått på 1950-tallet. Traktaten om Den europeisk kull- og stålunionen ble undertegnet i 1951 av Belgia, Frankrike, Italia, Luxembourg, Nederland og Vest-Tyskland, etterfulgt av [EURATOM-](#) og [ROMA-TRAKTATENE](#) i 1957. Formålet med Kull- og stålunionen var å skape et [INDRE MARKET](#) for disse produktene, men samtidig få kontroll med produksjon for å hindre en gjentakelse av opprustningen som ledet til de to verdenskrigene. Kull- og stålunionen ble avviklet i 2002 da dens aktiviteter ble overført til [DET EUROPEISKE FELLESSKAP](#) (EF).

LISBOA-TRAKTATEN ble signert 13. desember 2007 og trådte i kraft 1. desember 2009. Traktaten endret [MAASTRICHT-TRAKTATEN](#) om Den europeiske Union (EU) og den tilhørende traktaten om [DET EUROPEISKE FELLESSKAP](#) (EF). Lisboa-traktaten etablert EU som juridisk person (rettssubjekt) og endret EF-traktaten til Traktaten om [DEN EUROPEISKE UNIONS VIRKEMÅTE](#). Medbestemmelsesprosedyren, hvorved ny EU-lovgivning krever enighet på alle punkter mellom Europaparlamentet og Rådet for å bli vedtatt, ble gjort til den allminnelige vedtaksformen under betegnelsen [DEN NORMALE BESLUTNINGSPROSEDYREN](#) og utvidet til å gjelde flere områder. Nasjonale parlamenter er gitt anledning til å intervensere i beslutningsprosessen tidlige fase gjennom samordnede aksjoner. Den såkalte [KOMITOLOGI-PROSEDYREN](#) ble splittet i to, en for *delegerte rettsakter* og en for *gjennomføringsrettsakter*. Gjennom Lisboa-traktaten ble det opprettet en en stilling som president for Det europeiske råd. Traktaten etablerte også [EUS UTENRIKSTJENESTE](#) (European External Action Service - EEAS) som assisterer EUs høyrepresentant for utenriks- og sikkerhetspolitikk. Høyrepresentanten leder utenriksministermøtene i Rådet og er samtidig vise-president i Kommisjonen. Lisboa-traktaten ble vedtatt sammen med et Charter for grunnleggende rettigheter som omtaler EU-borgernes politiske, sosiale og økonomiske rettigheter. Traktaten omfatter ikke [EURATOM-FELLESSKAPET](#), men tillater gjennom en egen protokoll felles bruk av EU-institusjonene.

MAASTRICHT-TRAKTATEN, Traktaten om [DEN EUROPEISKE UNION](#) (TEU) ble underskrevet 7. februar 1992 og trådte i kraft 1. november 1993. Traktaten etablerte den Den europeiske union (EU) som en politisk overbygning over tre søyler: De europeiske fellesskaper, den felles utenriks- og sikkerhetspolitikken, og justis- og politisamarbeidet. Den første søylen omfattet de tre etablerte fellesskapene, gjennom tre separate traktater: [DET EUROPEISKE FELLESSKAP](#) (EF, tidligere EØF), [EURATOM](#) og [KULL- OG STÅLUNIONEN](#). Maastricht-traktaten la samtidig grunnlaget for EUs økonomiske og monetære union.

MEDBESTEMMELSESPROSEDYREN, se [DEN NORMALE BESLUTNINGSPROSEDYRE](#).

MEDDELELSE («Communication»), betegnelse på dokument fra **EUROPAKOMMISJONEN** rettet til andre **EU-INSTITUSJONER** og som skisserer mulig politikutvikling på et eller flere områder. Kommisjonens meddelelser kan sammenlignes med regjeringens meldinger til Stortinget. Basert på tilbakemeldinger på meddelelsen vil Kommisjonen kunne utvikle og fremme konkrete lovforslag.

MINISTERRÅDET, se **RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION**.

NASJONAL EKSPERT, fageeksperter utlånt til **EUROPAKOMMISJONEN** eller en av de andre **EU-INSTITUSJONENE** av nasjonale forvaltningsorganer for en periode på normalt fire år. I flere **EU-PROGRAMMER** stiller **EØS/EFTA-LANDENE** nasjonale eksperter til disposisjon for Kommisjonen som en del av programkontingenten. I andre tilfeller tilbys eksperter bilateralt. En oversikt over EØS/EFTA-landenes nasjonale eksperter i EU-institusjonene finner du på EFTAs hjemmesider [her](#).

NORGES EU-DELEGASJON, se **EU-DELEGASJON, NORGES**.

NORMALE BESLUTNINGSPROSEDYRE, DEN, betegnelse innført av **LISBOA-TRAKATATEN** på den såkalte medbestemmelsesprosedyren mellom **EUROPAPARLAMENTET** og **RÅDET** og som krever at begge parter kommer til full enighet før en ny **EU-RETTSAKT** kan vedtas. Den normale beslutningsprosedyren starter med at **EUROPAKOMMISJONEN** fremmer forslag om en ny **EU-RETTSAKT**. Forslaget går først til **FØRSTEGANGSBEHANDLING** i Europaparlamentet, men Rådet kan i forkant vedta en **FORELØPIG HOLDNING**. Dersom Rådet ikke kan godta resultatet av Europaparlamentets førstegangsbehandling, vedtar Rådet en **FELLES HOLDNING**. Denne danner så utgangspunkt for en **ANDREGANGSBEHANDLING** i Europaparlamentet. Hvis resultatet av denne fortsatt er uakseptabelt for Rådet, går saken til **FORLIKSBEHANDLING**, som enten fører fram til et forlik eller ender uten resultat. I det siste tilfelle henlegges saken.

I praksis holder Rådet, Europaparlamentet og Kommisjonen uformell kontakt med hverandre gjennom beslutningsprosessen med sikte på å finne fram til kompromisser som kan redusere behandlingstiden. Slike **TRILOG-FORHANDLINGER** kan finne sted på ulike stadier i prosessen. Europaparlamentet kan også vedta å forkaste Kommisjonens forslag. I så fall blir saken henlagt.

Lisboa-traktaten innførte en ordning som gir nasjonale parlamenter anledning til å intervensere i beslutningsprosessen tidlige fase gjennom samordnede aksjoner. I slike tilfeller kan Kommisjonen bli tvunget til å trekke forslaget.

NORWAY GRANTS, utgjør sammen med **EEA GRANTS** de to finansieringsordningene for **EØS-MIDLENE** for utjevning av økonomisk og sosial ulikhet i Europa. Norway Grants finansieres i sin helhet av Norge med 635 millioner euro i bidrag for perioden 2009-2014.

NICE-TRAKTATEN, revisjon av EU-traktaten (**MAASTRICHT-TRAKTATEN**, endret ved **AMSTERDAM-TRAKTATEN**), signert 26. februar 2001 og trådte i kraft 1. februar 2003. Traktatens primære formål var gjøre institusjonelle endringer forut for utvidelse av EU. Nice-traktaten ble avløst av Lisboa-traktaten 1. desember 2009.

NOTIFISERING, meddelelse om at en traktatfestet prosedyre er fullført.

ODA-AVTALEN, overvåkings- og domstolsavtale inngått mellom Norge, Island og Liechtenstein i 1994 som supplerer EØS-avtalen med detaljerte bestemmelser vedrørende **EFTAS OVERVÅKINGSORGAN** (ESA) og om **EFTA-DOMSTOLEN**. Avtalen finner du [her](#).

OJ (Official Journal of the EU), se **EU-TIDENDE** og **EUR-LEX**.

OMARBEIDET RETTSAKT (recast), ny versjon av tidligere EU-rettsakt som inkluderer alle senere endringer av denne (**KODIFISERING**) og samtidig innfører nye bestemmelser.

PARLAMENTARIKERKOMITEEN, se **EFTAS PARLAMENTARIKERKOMITE** og **EØS-PARLAMENTARIKERKOMITEEN, DEN FELLES**.

PRELEX, Kommisjonens database for å følge beslutningsprosessen mellom **EU-INSTITUSJONENE**. For vedtatte **EU-RETTSAKTER**, se **EUR-LEX**. PreLex finner du [her](#). **EUROPAPARLAMENTET** har en egen database for pågående prosesser (Legislative Observatory - l'Oeil) som du finner [her](#).

PROTOKOLLER, EØS-AVTALENS, dokumenter referert til i **EØS-AVTALENS** hoveddel. EØS-avtalen inneholder i alt 49 protokoller av ulik karakter. Protokoll 1 om horisontale tilpasninger sikrer at begreper som EU, Fellesskapet, Unionen og medlemslandene i **EU-RETTSAKTER** som **INNLEMMES** i EØS-avtalen i de fleste sammenhenger automatisk skal forstås (leses) som også å omfatte EØS/EFTA-landene. Protokoll 31 inneholder innlemmede EU-rettsakter om samarbeid utenfor de fire friheter, i første rekke deltakelse i **EU-PROGRAMMER** (jf. EØS-avtalens **VEDLEGG** som inneholder rettsakter innenfor de fire friheter og tilknyttede horisontale områder). EØS-avtalens protokoller finner du [her](#).

RAPPORTØR, betegnelse på saksordfører i **EUROPAPARLAMENTET**.

RATIFISERING, betegnelse på konstitusjonelle prosedyrer som må fullføres før en mellomfolkelig avtale (traktat) kan tre i kraft. Endringer til EU-traktatene og EØS-avtalen krever samtykke av nasjonalstatenes parlamenter etter at de er signert av stats- og regjeringssjefene.

RECAST, se **OMARBEIDING**.

REGIONKOMITE, EUs, rådgivende komite opprette med hjemmel i **MAASTRICHT-TRAKTATEN** i 1993, bestående av representanter for regionene i EUs medlemsland. Regionkomiteen er ikke speilet i EØS-avtalens to-pillarstruktur, slik tilfellet er med **DEN EUROPEISKE ØKONOMISKE OG SOSIALE KOMITE**, men et EØS/EFTA-forum for regionale myndigheter ble opprettet i 2010. Regionkomiteens hjemmeside finner du [her](#).

REKOMMANDASJON, ikke-bindende **EU-RETTSAKT** ("soft law»), men som henstiller landene til å etterleve rettsaktens innhold uten at de juridisk er forpliktet til dette. Rekommandasjoner inkluderer ofte oppfordringer om regelmessig rapportering om hvordan disse er blitt fulgt opp i de enkelte land. Enkelte rekommandasjoner, men langt fra alle, **INNLEMMES** i EØS-avtalen som rettsakter partene skal ta hensyn til.

RESERVASJONSRETTE I EØS-AVTALEN, populært omtalt som vetoretten, gir **EØS/EFTA-LANDENE** en mulighet til å reservere seg mot å **INNLEMME EU-RETTSAKTER** i EØS-avtalen som ellers anses som EØS-relevante. Bruk av reservasjonsretten gir imidlertid EU anledning til å unnta berørte deler av EØS-avtalen fra samarbeidet. I 2011 meddelte den norske regjering av den ønsket å reservere seg mot EUs tredje postdirektiv. EU har foreløpig ikke svart på dette.

RETNINGSLINJER, ikke-bindende rettsakter ("soft law") som særlig vedtas og anvendes av **KOMMISSJONEN** og **EFTAS OVERVÅKINGSORGAN** på statsstøtteområdet. Selv om retningslinjer ikke er juridisk bindende og ikke gjennomføres i nasjonal rett, angir de hvilke prinsipper som de to institusjonene legger til grunn ved f.eks. overvåking av landenes praksis på statsstøtteområdet, inkludert bøtelegging.

RETTSAKT, rettslige bestemmelse vedtatt av EUs organer: **DIREKTIVER** («Directives»), **FORORDNINGER** («Regulations»), **BESLUTNINGER** («Decisions»), **REKOMMANDASJONER** («Recommendations») og **RETNINGSLINJER** («Guidelines»). Mens de tre første er rettslige bindende («hard law»), er rekommandasjoner (anbefalinger) og retningslinjer kun veiledende («soft law»).

ROMA-TRAKTATEN. Traktaten om opprettelse av **DET EUROPEISKE ØKONOMISKE FELLESSKAP** (EØF) ble inngått 25. mars 1957 mellom Belgia, Nederland, Luxembourg, Frankrike, Italia og Vest-Tyskland, og trådte i kraft 1. januar 1958. Gjennom **MAASTRICHT-TRAKTATEN** i 2003 ble betegnelsen EØF endret til EF (**DET EUROPEISKE FELLESSKAP**) for å markere utvidelsen av traktatens politikkområder. Ved ikrafttredelsen av Lisboa-traktaten 1. desember 2009 er Roma-traktaten erstattet av Traktaten om **DEN EUROPEISKE UNIONS VIRKEMÅTE**.

RÅD, DET EUROPEISKE, EUs forsamling (toppmøte) av medlemslandenes stats- og regjeringssjefer, ledet av en rådsresident (for tiden Herman Van Rompuy fra Belgia). I henhold til EU-traktaten skal Det europeiske råd møtes minst fire ganger årlig. Dets hovedoppgave er å utforme Unionens overordnede politiske strategier.

RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION, en av de to lovgivende **EU-INSTITUSJONENE**, bestående av én minister fra hvert av EUs medlemsland. Hvem som møter, avhenger av Rådets konfigurasjon (dagsorden), i alt 13: allmenne saker; utenrikssaker; økonomi- og finanssaker; landbruk og fiskeri, justis- og innenrikssaker; sysselsetting, sosialpolitikk, helse- og forbrukersaker, konkurransevne, inkludert forskning og industri; transport, telekommunikasjon og energi; miljø; og utdanning, ungdom, kultur og sport. Rådet kan på visse politikkområder gjøre selvstendige vedtak om nye EU-rettsregler, men på de fleste områdene krever EU-traktaten full enighet mellom **EUROPAPARLAMENTET** og Rådet i henhold til **DEN NORMALE VEDTAKSPROSEDYREN** før nytt regelverk kan vedtas. Saker til rådsmøtene foreredes av Rådets arbeidsgrupper og av **COREPER**-komiteen, assistert av Rådssekretariatet. I EØS-saker hvor EØS/EFTA-landene ønsker vesentlige **TILPASNINGER** til EU-rettsakter i forbindelse med **INNLEMMELSE** i EØS-avtalen, må **EUS UTENRIKSTJENESTE** klarere saken med Rådet før vedtak kan fattes i EØS-komiteen. Det er etablert en egen **EFTA-ARBEIDSGRUPPE I RÅDET** for diskusjon og forberedelse av slike saker. Rådets hjemmeside finner du [her](#).

RÅDETS EFTA-ARBEIDSGRUPPE, arbeidsgruppe under **RÅDET** i EU med ansvar for saker som gjelder samarbeid med europeiske land som ikke er medlem av EU, inkludert EØS-avtalen og Sveits' bilaterale avtaler med EU. Arbeidsgruppen består i hovedsak av diplomater ved EU-landenes faste representasjoner i Brussel. Alle EØS-saker hvor **EØS/EFTA-LANDENE** har bedt om substansielle unntak eller tilpasninger må behandles av Rådets EFTA-arbeidsgruppe før vedtak kan gjøres i EØS-komiteen. Det samme gjelder ønske om deltakelse i **EU-PROGRAMMER** og **EU-BYRÅER**.

SCHENGEN-SAMARBEIDET, betegnelse på avtale opprinnelig inngått i 1985 mellom fem av EUs medlemsland om avskaffelse av inn- og utreisekontroll for personer. Gjennom **AMSTERDAM-TRAKTATEN** ble Schengensamarbeidet i 1999 en del av EU. Schengen omfattes i dag av 22 av EUs medlemsland, samt Norge, Island, Sveits og Liechtenstein. Norge sluttet seg til 25. mars 2001. Schengen-reglene er i vesentlig utstrekning tatt inn i norsk lovgivning ved endringer til utlendingsloven og ved lov og forskrift om Schengen-informasjonsystemet (SIS-loven). For å sikre ikke-medlemslandenes deltakelse i Schengensamarbeidet er det opprettet et fellesorgan under **RÅDET**

hvor de fire EFTA-landene og samtlige EU-land deltar. Fellesorganet skal behandle alle typer Schengensaker. Norge har talerett i fellesorganet, men fellesorganet har ikke beslutningskompetanse. Vedtak som gjelder for Schengen-området vedtas av Rådets justis- og innenriksministermøte i umiddelbar etterkant av Fellesorganets møte. Norge tar stilling til vedtakene i etterkant. Dersom man ikke kan godta et vedtak, opphører samarbeidet.

SINGLE EUROPEAN ACT, se [ENHETSAKTEN](#) og [INDRE MARKED](#).

STRUKTURFONDENE, betegnelse på EUs støtteprogrammer for økonomisk og sosial utjevning i medlemslandene. EØS-avtalen omfatter ikke deltakelse i eller bidrag til strukturfondene, men har etablert egne fond, [EØS-MIDLENE](#), for støtte til økonomisk og sosial utjevning i EUs medlemsland.

TILPASNINGER, vanlig betegnelse i EØS-sammenheng på endringer som søkes oppnådd eller vedtas ved [INNLEMMELSE](#) av [EU-RETTSAKTER](#) i EØS-avtalen. De fleste tilpasninger er av teknisk karakter. Dette gjelder særlig rettsakter som refererer til nasjonale myndigheter, yrker, områder eller lignende i EU-medlemslandene, og som krever at tilsvarende betegnelser innføres for [EØS/EFTA-LANDENE](#). Dersom de tre landene ber om substansielle endringer eller unntak av politisk karakter, må dette klareres med [RÅDET](#) i forkant for vedtak i [EØS-KOMITEEN](#).

TOPPMØTE, EUs, se [EUROPEISKE RÅD, DET](#).

TRAKTAT, folkerettslig bindende avtale mellom to eller flere stater. Både EU og EØS er hjemlet på traktater. Brudd på disse kan føre til dom i henholdsvis [EU-DOMSTOLEN](#) og [EFTA-DOMSTOLEN](#). En oversikt over traktater inngått av Norge finner du i Utenriksdepartementets traktatregister [her](#).

TRILOG-FORHANDLINGER, betegnelse på uformelle forhandlinger [UNDER DEN NORMALE BESLUTNINGS-PROSEDYREN](#) mellom representanter for [EUROPAPARLAMENTET](#), [RÅDET](#) og [KOMMISJONEN](#) med formål å komme hurtigst mulig fram til enighet om nye EU-regler. Kompromisser som inngås ved trolig-forhandlinger må godkjennes i etterkant av Rådet og Europaparlamentets plenumsforsamling.

UNDERKOMITEER, se [EFTAS UNDERKOMITEER](#).

UNNTAK, se [TILPASNINGER](#).

UTENRIKSTJENESTE, se [EUS UTENRIKSTJENESTE](#).

VEDLEGG, EØS-AVTALENS, dokumenter referert til i [EØS-AVTALENS](#) hoveddel og som omfatter de forskjellige områdene i EUs [INDRE MARKED](#). EØS-avtalen inneholder i alt 22 vedlegg. De fleste [EU-RETTSAKTER](#) som innlemmes i EØS-avtalen innplasseres i vedleggene. Dette gjelder alle rettsakter som pålegger landene eller deres offentlige institusjoner, foretak eller enkeltpersoner rettigheter og plikter. Andre rettsakter, spesielt de som omfatter deltakelse i EU-programmer, innplasseres i EUs-avtalens [PROTOKOLLER](#). En oppdatert (konsolidert) engelsk utgave av EØS-avtalens vedlegg finner du på [EFTA-SEKRETARIATETS](#) hjemmeside [her](#). En norsk versjon fins som betalingstjeneste hos Lovdata.

VEDTAK-EU, se [BESLUTNING, EU](#)

VEDTAK, EØS-, se [EØS-KOMITEVEDTAK](#).

VETORETT, se [RESERVASJONSRETT](#).

ØKONOMISKE OG SOSIALE KOMITE, DEN EUROPEISKE (European Economic and Social Committee - ECOSOC), EU-komite opprettet av **ROMA-TRAKTATEN** i 1958 for dialog og kontakt med partene i arbeidslivet om hvordan EU-samarbeidet fungerer. ECOSOC er en rådgivende komite hvis synspunkter **EUROPAPARLAMENTET** og **RÅDET** i de fleste beslutningsprosedyrer plikter å innhente før endelig vedtak kan fattes. En delegasjon fra ECOSOC møter sammen med medlemmer av **EFTAS KONSULTATIVE KOMITE** i den felles **EØS' KONSULTATIVE KOMITE**. ECOSOCs hjemmeside finner du [her](#).